

Waken bij het laatste uur

Eerste druk, mei 2012
© 2012 Dyenne Hendrikse

Corrector: Hendrik Klaassens

ISBN: 978-90-484-2411-5
NUR: 749

Uitgever: Free Musketeers, Zoetermeer
www.freemusketeers.nl



Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden, noch voor de directe of indirecte gevolgen hiervan.

Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever worden openbaar gemaakt of verveelvoudigd, waaronder begrepen het reproduceren door middel van druk, offset, fotokopie of microfilm of in enige digitale, elektronische, optische of andere vorm of (en dit geldt zonodig in aanvulling op het auteursrecht) het reproduceren (I) ten behoeve van een onderneming, organisatie of instelling of (II) voor eigen oefening, studie of gebruik welk(e) niet strikt privé van aard is.

Waken bij
het laatste uur

Dyenne Hendrikse

Inhoudsopgave

Voorwoord	7
Naasten van stervenden	9
Het stervensproces bij dementerenden	11
De zorg voor een overledene	14
Dood of overgaan?	20
Waken bij het laatste uur	23
Het loslaten van het leven	27
Wat is dood?	30
Het gemis blijft	32

Voorwoord

Tijdens mijn werk als ziekenverzorger kom ik regelmatig in aanraking met stervenden. Door mijn opleiding ben ik op dergelijke situaties voorbereid. Toch blijkt in de praktijk dat die theorie niet altijd voldoende is om goed met dergelijke situaties om te kunnen gaan. Waarom kreunen mensen bijvoorbeeld vaak in de sterfensfase? Waardoor is het voor stervenden soms moeilijk om het leven los te laten? Wat zijn de gebruiken en rituelen van verschillende religies rondom het sterven? Op deze en andere praktische vragen probeer ik in dit boek een antwoord te geven. Zowel voor mensen die nog een opleiding volgen tot verzorgende IG als voor familieleden van mensen in de terminale fase bevat dit boek veel praktische informatie. Ik hoop dan ook dat veel mensen die betrokken zijn bij de zorg rondom het laatste uur er steun en troost uit kunnen putten

Mijn dank gaat uit naar Hendrik Klaassens die al mijn artikelen heeft nagekeken. Zonder hem was deze uitgave niet tot stand gekomen.

Naasten van stervenden

Naasten zijn erg belangrijk in de zorg voor stervenden en dementerenden. Zij weten immers hoe iemand is geweest en wat zijn of haar gewoonten waren. Ook weten ze wat belangrijk was in hun leven en waar ze kracht uit putten. Zonder deze informatie kun je geen goede warme zorg bieden. Belevingsgerichte en warme zorg richt zich op de mens achter de dementie of ziekte. Ieder mens is uniek en dus moet de zorg daarop afgestemd zijn.

Steeds vaker worden familieleden bij de zorg betrokken. Toch zie je vaak dat pas in de stervensfase, als mensen terminaal worden, de verhalen over en weer loskomen. Misschien is dat ook wel te verklaren, want juist dan ga je nadenken over het leven van de stervende en herinneringen ophalen. De familie vindt het juist in deze fase vaak prettig om over vroeger te praten. Probeer als het enigszins kan de stervende te betrekken bij die gesprekken, want het gehoor blijft het langst intact. Tijdens het waken is het belangrijk om de familie te ondersteunen, want wat voor de verzorgende normaal is, kan door de familie als eng worden ervaren.

Juist in deze fase is het van belang om te weten waar iemand zijn of haar kracht uit putte. Was iemand gelovig, of haalde hij of zij de kracht uit een andere bron? Wat was de spiritualiteit of zingeving van die persoon? Hier kun je als verzorgende – samen met de familie –